

FARUK DUMAN

BAYKUŞ
VİRANE SEVER

ÖYKÜ

❤
CAN

FARUK DUMAN
BAYKUŞ
VİRANE SEVER

© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Şubat 2013

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1604-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

FARUK DUMAN
BAYKUŞ
VİRANE SEVER

ÖYKÜ

Faruk Duman'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seslerde Başka Sesler, 1997

Av Dönüşleri, 1999

Nar Kitabı, 2001

Pîrî, 2003

Keder Atlısı, 2004

Kırk, 2006

Sencer ile Yusufçuk, 2009

Adasız Deniz, 2010

İncir Tarihi, 2010

Ve Bir Pars Hüzünle Kaybolur, 2012

FARUK DUMAN, 1974 yılında Ardahan'da doğdu. Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun oldu. *Av Dönüşleri* ile 2000 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Keder Atlısı* ile 2004 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü, *İncir Tarihi* ile 2010 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü, *Adasız Deniz* ile de 2010 Memet Fuat Deneme Ödülü'nü kazandı. Can Yayınları'nda editör.

El kuşu elden ele, gül kuşu gülden güle
Baykuş virane sever, şahinler pervaz ile

YUNUS EMRE

İçindekiler

Kayıp İnci	13
Teyzem O Burhan'lı Günleri Nasıl Atlattı?	39
Eriyen Gelin	49
Amcam Nasıl Bambaşka Biri Oldu?	55
Emanet	59
Kostümlü Öykü	77
Rüyalı Üç Öykü	81
Zürafa	87

KAYIP İNCİ

Bir.

Ben kitaplarla büyüdüm. Hatırimda kitapların adeta kutsal bir yeri vardır.

Örneğin Cemal dayımın bazı yasaklı kitapları önce gazete kâğıdıyla kapladığını, sonra bunları siyah naylon torbalar içinde taşıyarak gizlice okuduğunu anımsıyorum. Ne iş yaptığını bilmezdim onun; anladığım kadarıyla “serbest” çalışır, upuzun yolculuklara çıkardı. Böyle zamanlarda onun bir daha aramıza dönmeyeceğini bile düşünürdük. Fakat bir gün dönerdi elbette; sabahın ilk ışıklarıyla eve gizlice girer, uzayan boylarımıza şaşırarak, yorganın altından çıkmış ayaklarımızı kaşıyarak bizi uyandırır-
dı. Bu, onun tarzıydı; kimseye benzemez, yapacağı her işte kendine özgü yolları izlerdi. Eğlenceye bayılır, yolculuklardan döndüğü günlerde bizi mutlaka sinemaya, panayır yerlerine götürürdü. Asla ciddi görünmezdi. Bayram ziyaretlerinden, büyüklerin birbirlerine “misafirlik” etmelerinden fevkalade sıkılır, ciddi büyüklerimiz toplandıklarında “yakalanmışsa” arada bize göz kırparak hepimizi kırıp geçirirdi. Babamla anlaşamazdı. Babam ciddiyeti severdi; bu yüzden bizim geç saatlere kadar gülüp eğlenmemizi, oyunlar oynamamızı ya da yaz geceleri gece yarısına kadar bahçede gülüşmemizi hoş karşılamaz, dayımın aklımızı çeldiğini düşünür, —İşler nasıl, diye so-

arak –bu, yeni, uzun yolculuğun ne zaman başlayacağını sormak anlamına geliyordu– canımızı sıkardı.

Darbe günlerinde dayımın bizde saklandığını, o kışı bize Steinbeck’in *İnci*’sinden bölümler okuyarak geçirdiğini anımsıyorum. O zaman, yani babam kaşlarını çattığı zaman, —Steinbeck büyük yazardır enişte, insanı açık denizlere götürür, derdi dayım. Babam da, —Denize falan gitmeyeceğiz, çocukların aklını çeliyorsun, karın dourmaz bunlar, diye yanıt verirdi.

Yine de bu öykü Cemal dayımla ilgili değil; onun o siyah naylon poşetlerde hangi kitapları taşıdığını hiçbir zaman öğrenemedim. *İnci* bir istisna olmuş, ama ona pahalıya patlamıştı. Ziyaretleri zamanla seyrelmiş, babamla karşılaşmamak için evimize olmadık saatlerde gelir olmuştu. İşlerinin iyi gitmediğini söylüyordu annem: —Hep paraya ihtiyacı var, adam gibi çalışıp kazanmıyor; gırgır geçeceğine aklını kullansın, ne yapalım.

Çok sürmedi; bir gün annemi çağırdılar: Annem giyinip süslendi, bize de en güzel, temiz pantolonlarımızla kazaklarımızı giydirdi, birlikte anneannelere gittik. Ev kalabalıktı, ciddi “büyükler” toplanmış, kolonya kokusu içinde oturuyorlardı. Dedem tespah çekiyor, anneannem ince ince ağlıyordu. Ve maalesef dayım da kendisine hiç yakışmayan, belli ki anneannem tarafından onarılmış bir takım elbise giymiş oturuyordu. Bizimle göz göze gelmemeye çalışıyor, ayaklarına bakarak orada öylece duruyordu. Bir süre sonra karısıyla birlikte İzmir’e taşındığını, yine sürekli içtiğini ve “maddi durum”unun hiç iyi olmadığını söylediler. Büyük olasılıkla “karın doyurmayan” o kitapları da artık okumuyordu.

İki.

Demiryolu lojmanlarında oturuyorduk. Üç odalı, so-

balı bir taş evdi. Yazları serin, kışları çetin geçerde. Rüzgârlı günlerde söğüt ağacının çatıyı dövdüğünü, ayazlı gecelerde yanı başımızdaki ormandan kopup gelmiş türlü hayvanların evimizin çevresinde titreyerek dolaştığını duyardık. Sobamız doymak bilmezdi; odun parçalarının aldığı biçimlerden oyunlar çıkarır, üşüyen ayaklarımızı ısıtmak için onu neredeyse kucağımıza alırdık. Eve kapanıp pencerenin önünde biriken karları izlediğimiz zaman kış hiç bitmeyecekmiş gibi gelirdi bize.

Cemal dayımı artık görmüyorduk ama evde kış mevsimini geçirmenin en iyi yolu olarak *İnci*'yi unutmamıştık. Kitabı nereden bulacağımızı bilmiyorduk. Ve ona benzer başka kitaplar var mıdır, varsa bunlar nerededir, diye düşünüyorduk.

Yılmaz, iki yaş küçüktü benden. Ortaokula yeni başlamıştı. Ben de pek yakında liseli olacak, diplomamı göstererek, "Bu belge senin ağabeyin olduğumu gösteriyor," diyerek onu öfkeliendirecektim. Ben bunu yapınca o anneme koşacak, doğum tarihlerimizi kim bilir kaçınıncı kez soracak, böylece arayı biraz daha kapatmaya çalışacaktı. Yine de her sabah saat yedide uyanır, soğuktan morarmış ayaklarımıza üfleyerek gülüşür, izlediğimiz filmlerin etkisiyle birbirimize bakarak, "Alaska'dayız mesela..." diye başlar, böylece okul yolunu eğlenceli bir oyunla geçirmeye çalışırdık.

Ki her taraf karla kapanmış, yol üstündeki gölcükler donarak birer ayı tuzağına dönüşmüştü. Karda nefes almakta zorlanıyor, gözyaşlarımızın donmaması için arada bir yüzümüzü ellerimizle kapatarak yanaklarımıza hohluyorduk. İHTİYAR BEN, kasabadan üç mil uzaklıktaki kulübesinde mahsur kalmıştı, bunu biliyorduk. Çünkü o dağ başına bundan üç gün önce gitmişti ve ava çıktığını söylemişti herkese. Alabalık toplayacaktı. Fakat biz bunun masum bir yalan olduğunu biliyorduk, çünkü İHTİ-

YAR BEN'in en büyük hayali Alaska'daki büyük altın yataklarına ulaşmaktı. Zavallı, bu dağların yıllar önce yağmalanıp tüketildiğinden habersizdi. O terk edilmiş kulübede kendini heba ediyor, zaten güçsüz olan bedenini iyice yoruyordu.

Kuşkusuz, çok geçmeden ayaklarımız su çekmeye başlayacaktı ve bu da korkunç bir sonun bizi beklediği anlamına geliyordu. Olasılıklar şunlardı: iyi ihtimal, zattürree. Bu, ölmek demektir. Biraz acı çeker ama sonunda, yani çok geçmeden tahtalı köyü boylardık. Kötü ihtimal: donmuş ayağın kesilmesi. Bu durumda hayatımızın bundan sonrası tam bir eziyet olacaktır. İHTİYAR BEN bile kurtaramayacaktı bizi. Belki kendisini bunca düşündüğümüzden, onu kurtarmak için böyle korkunç ve tehlikeli bir yolu göze aldığımızdan bile haberi olmayacaktı. Hatta, dikenli, ulu ağaçların arasından geçtiğimizde –ki gerçekten de vardı böyle ağaçlar; yokuşu güçlükle tırmanıp İhlamur Sokağı'na girdiğimiz zaman arada yabani bir kuru yükselirdi; alacakaranlıkta, hele geceleri bu kuru düş gücümüzü kamçılar, gözü kanlı baykuşlar, başsız hayaletler ve daha nice türlü mendebur korku nesneleri görmemize neden olurdu– evet, bu korunun yanından geçtiğimiz zaman üstümüze devasa kar topaklarının yuvarlandığını da bilmeyecekti. Sanırsın sırasını bekleyen bir düşman, bir pusu ustası; ağaç önce kükreyecek, çatırtılar çıkararak uykusundan uyanmış bir pala bıyıklı cellat gibi gerinecek ve sonunda kar yığınlarını üstümüze savuracaktı. Soğuk bir ağ gibi. İHTİYAR BEN, ne yazık ki bu soğuk ağdan nasibini çoktan almış olacaktı çünkü.

Bizim sınıfta bir kitap rafı vardı. Burada kitap bulunmazdı —Olmuyor, demişti öğretmenimiz, kitapları parçalıyorsunuz. Hayvanlar gibisiniz. İnsan olmayı öğrenene kadar rafta kitap göremeyeceksiniz. Böylece burada bir örtü bulunurdu, o üçgen dilini raftan sarkıtmış bu örtüyü

çekiştirir, yerine göre bir mendil, bir başörtüsü ya da bir duvak olarak kullanır, ders zili çaldığında telaşla yerine koyardık. Dersler ağır bir yük gibi geçirdi. Korkudan çıt çıkarmaz, kıpırdamaz, tuvalete gitmek için asla izin istemez, kış aylarında öksürmemek için kıvrınır dururduk. Arada arka sıralardan –ki ben burada bulunurdum çoğunlukla– sesler yükselince öğretmenimiz başını kaldırıp kaşlarını çatarak, —Hayvansınız, diye inler, bunu söylerken sesini yükseltmez, donuk bir ifadeyle bize öyle uzun uzun bakardı. Tuhaf bir kadındı bu; soru sormaz, kimseyi sözlüye kaldırmaz, sınavlarda en kolay soruları sorar, kopya çekenlere aldırılmaz, kazara böyle bir olaya tanık olacak olsa yine donuk gözlerle bakarak, —Hayvansınız, diye adeta hüznlenerek mırıldanırdı. Başkalarına benzemezdi. Mesela, —İşte sana İHTİYAR BEN, tıpkısı, diye alaya aldığımız, yine de ölesiye korktuğumuz matematik öğretmenine benzemezdi. Yılmaz’la birbirimize öğretmenlerin derslerde yaptığı saçmalıkları anlata anlata bitiremezdik. Sonra paydos zili çalar, dışarıda tozan karla birlikte biz de dönüş yolunu tutardık.

—Açlıktan öleceğim, derdi. —Kibritimiz var mı, diye sorardım. Başını rüzgârda güçlkle kaldırarak yüzüne bakardı. —Bir yer bulup biraz dinlenelim, derdim, yakınlarda bildiğim tavşan yuvaları var. Yüzüne renk gelir, parkasının üst cebini patpatlayarak kibritimizin güvende olduğunu belirtirdi.

Üç.

Babam, işine bağlı bir adamdı. Her sabah erkenden kalkıp ince ince hazırlanır, ütülü pantolonunu, kolalı gömleğini özenle giyindir, üzerine yapışmış tüyleri temizleyerek tıraşını dikkatle gözden geçirir, ayakkabılarını uzun uzun boyardı. Ben bayılırdım ona. Yaz aylarında,

çalıştığı daireye sık sık gider, fazla meşgul değilse yanında oturur, o önündeki evraka baktıkça ben de onunla iyice gurur duyardım. Hele arada çalan telefonlara boğazını temizleyerek bir bakışı vardı ki... Kaşları ciddiyetle çatılır, kendisine sorulan sorulara doğru ve dürüst yanıtlar vermek için kılı kırk yarardı.

Yine bir gün böyle otururken içeriye gençten bir memur girdi. Uzun boylu, kara kaş kara göz, zayıf, babama çok benzeyen biriydi bu. Üzerinde lacivert bir takım elbise vardı. Heyecandan titriyordu, bir asker gibi kapıda durmuş, babamın kendisini içeriye çağırmasını bekliyordu. Babam çalıştığı dosyadan başını kaldırdı, —Buyurun, dedi. Genç memur babamın masasına yaklaştı, elindeki kâğıdı uzatarak, —Efendim... dedi. Babam, —Ha, evet, hayırlı olsun, diye gülümseyerek kâğıdı imzaladı. Sonra yeni memur topuk selamıyla dönüp odadan çıktı. Babam, çalıştığı dosyaya döndü ama çok sürmedi, bir yandan önündeki yazıya bakarak, —Çay içer misin? diye sordu. —İçerim, dedim. Başını salladı. Okumaya devam etti. Sonra dalgın, iri FACIT marka hesap makinesini önüne çekerek benim hatırımdan hiç çıkmayan bu gri makinenin kulağını çevirdi, tuşlara bastı, çıkan rakamı önündeki dosyaya dolmakalemıyla kaydetti. Sonra usulca yerinden kalkıp, —Gel bakalım, diyerek gülümsedi.

Birlikte odadan çıkıp alt kata indik. Güneş görmeden, karanlık bir koridordan geçtik. Bu kasvetli, insanın içine sıkıntı veren yolun sonunda boğuk bir ışık vardı. Babamla birlikte çay içeceğimiz yer işte burasıydı; radyoda çok eski bir şarkı çalıyordu; yaşlı mı yaşlı bir dede, tiz, yine de bezgin bir sesle benim daha önce hiç duymadığım bir parçayı seslendiriyordu. Şarkı sanki çok eski zamanlardan gelmiş, burada bulunanların arasına karışmıştı. İki yaşlı memur hiç konuşmadan, adeta dertlenerek çaylarını içiyorlardı. Babamı görünce ayağa kalktılar.

Babam hafifçe gülümsedi, eliyle oturmalarını işaret ederek ocağcıya döndü, —Nusret, çay getir bize, dedi. Çayları bırakırken, —Senin mi abi, diyen Nusret.

O güzel günlerde babamın yüzünde neden öyle derin, çaresiz bir iç sıkıntısı belirirdi? Bunu ben çok sonra anladım; memurlukta derecesinin yükselmiş olması ona yalnızca kuru bir saygınlık kazandırmıştı; maaşı bir türlü yükselmiyor, alt dereceden memurların, sözgelimi odacısının durumunun neden kendisinden daha iyi olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Sürekli birilerinden borç para istiyor, sıra bunları ödemeye gelince kuşkusuz karnına ağırlar giriyordu.

Buna karşılık, yine de, ne de olsa mevki sahibiydi; takım elbisesinin ütüsünü, gömleğinin yakasını, ayakkabılarının —her yıl kendisine verilen Sümerbank malı siyah rüganların— boyasını ölesiye ciddiye alırdı. Sonunda bize ayırdığı kısıtlı zamanlarda —pek sevmezdi bizimle konuşmayı— gözünü kaçırır, sonra hüznle gülümser, bu gülüş yüzünde asılı kaldıkta öyle uzun uzun bakardı.

Çayını bitirdikten sonra, —Sen buradan yolunu bulursun herhalde, dedi, benim yukarı çıkmam lazım. Olur mu? —Olur baba, dedim. Çıkarken Nusret'in babamı ifadesiz gözlerle uzun uzun izlediğini gördüm. Canım sıkıldı, kalan çayı bir defada içerek kalkıp koridora çıktım.

Tam o sırada koridorda bulunan büyük, kahverengi bir kapı dikkatimi çekti. Karanlıkta kaldığı için pek dikkat çekmeyen bu kapının üstünde koca harflerle KÜTÜPHANE yazıyordu. Hemen içeri girdim. Karanlık, toz içinde devasa bir odaydı burası. Büyük, kahverengi, aslan ayaklı ahşap masalar, yayları yerinden fırlamış deri koltuklar, boş vazolar, dev bir katalog dolabı, ağır kadife perdeler ve tabii duvarlar boyunca uzayıp giden kitaplar... Şaşkınlıktan ağızım açık kalmıştı. Gözlerime inanamamıştım. Bu, benim için, olmayacak bir şeydi. Bir kitap cana-

varı falan olduğumdan değil; zaten o zamana kadar okulda dağıtılan ders kitaplarını bilirdim, bir de *İnci*'yi. Fakat bu kadar kitap bir arada nasıl bulunabilirdi? Bunca “karın doyurmaz” nasıl olur da böyle ciddiyetle saklanırdı, olacak şey değildi bu. Rafların arasında dolaşmaya başladım, dalmış, bunca kitabı kimlerin yazdığını, kimlerin okuduğunu düşünmekle apayrı bir dünyaya gitmiştim.

O sırada biri öksürdü. Dönüp bakınca az önce yukarıda, babamın odasında gördüğüm genç memuru gördüm. Camlı bölmenin önüne çıkmış, ayakta durmuş gülmüseyerek bana bakıyordu. İçerideki masada biri daha vardı; yaşlı memurlardan biriydi, masaya gömülmüş bulmaca çözüyordu. —Hoş geldiniz, dedi genç memur. O böyle sizli konuşunca birden heyecanlandım, belki artık eskisinden daha büyük göründüğümü düşündüm. —Ne çok kitap var, dedim. Güldü. İçeriden başını uzatan yaşlı memur —bunlar herkesi tanırlardı nasılsa—, —Nadir Bey'in oğlu, dedi. —Biliyorum, dedi genç memur, istediğin bir şey var mı? Roman okur musun? —Evet, dedim. —İyi o zaman, bir tane seç de gel. Bir süre şaşkın bekledim, sonra yeniden rafların arasına daldım. Neredeyse tümü siyah bez ciltli binlerce kitap vardı. Bir zaman bu ciltlerin sırtını okudum. Sanırsın her kitap bir yolculuk bileti- dir; böylece sanki bir kitap değil de çekip gitmek için bir yer seçiyordum. Merak ettiğim her şeyi, görmek istediğim her yeri, tanımak istediğim herkesi burada bulabileceğimi düşünüyordum.

Sonra elimde *Kurbağalar*'la —ne yazık ki kurbağaların özelliklerini anlatan bir kitap değil, zayıf bir popüler macera romanıydı, hiç ilgimi çekmediği için hemen ertesi gün dış kırıklığıyla geri götürmüştüm— camlı bölmeye gittim. Masasına, daha işe başlar başlamaz yazdığı bir mermer isimlik koymuştu genç memur: KEMAL KARDEŞ. Kitabı uzattım, büyük bir ciddiyetle aldı, inceledi,

arka kapağın içindeki cepten bir kâğıt çıkardı, buna on beş gün sonrasının tarihini yazdı. Ayrıca benim için bir kütüphane kartı çıkardığını, bundan sonra istediğim her kitabı en çok on beş gün olmak üzere ödünç alabileceğimi söyledi. Sonra dik dik yüzüme bakarak, —Aman dikkat et, dedi, kitaplar kaybolmasın; hepsi üzerimize zimmetli. Ayrıca şunu da unutma ki, kütüphaneler herkesin yararlanması için kurulmuştur. Kim bilir senden sonra bu kitabı daha kaç kişi okuyacak. İşini çok ciddiye aldığı, kitaplardan, yönetmeliklerden fırlamış cümlelerle konuşmasından anlaşılıyordu. Başımı salladım, nasılsa bundan sonra sık görüşeceğiz, bir an önce samimi olmak gerek, diye düşündüğümden, —Merak etme Kemal Abi, dedim. On beş gün sonra kitabı elinde bil.

Dört.

O kış İHTİYAR BEN'i arayarak geçireceğimiz anlaşılmıştı. Yine bir okul dönüşü —daha önce keşfettiğimiz o *tavşan yuvası*'ni unutamamıştık; bizden başka kimsenin bilmediği ve asla bilemeyeceği bir sığınaktı burası, gözlerden her nasılsa uzak kalmış bir mağaraydı— ellerine hohlayarak, —Abi, demişti Yılmaz, bugün ben hemen donmak üzereyim ki o kadar olur. Gel bakalım şurada biraz dinlenelim. Solgundu. Dışlerinin birbirine çarptığını, parmak uçlarında morluklar oluştuğunu görüyordum. —Evlad, dedim, ne oldu sana böyle? Hiç iyi görünmüyorsun. —Soğuktan, dedi, geçen gece aniden bastıran tipi anımsıyor musun? Anımsıyordum. Ocak birden köpürmeye başlamış, oturup *Vahşetin Çağrısı*'ni okuduğum ağır kadife koltuk kıvılcım içinde kalmıştı. Etrafa yayılan küle aldırmamış, kitabı küçük çalışma masamın üstüne bırakarak kalkıp perdeyi aralamıştım. Kasaba kar altındaydı. Öyleydi ki, —halk böyle gecelerde yağ lamba-

larını yakmanın uğursuzluk getireceğine inanırdı— geceyi yalnızca kar aydınlatıyordu. Sanırsın ay yere inmiş. Fakat çok sürmedi; önce durup durup tozan hava birden işi inada bindirdi ve sürekli, korkunç bir rüzgâr başladı. Çam ağaçlarının dallarında birikmiş karlar topak topak savruluyordu. Yine bu karanlık ve insana benzerlikleriyle bizi ürküten ağaçların iğneleriydi. Bu iğneler sanırsın bir kar ordusu. Durup durup yaylar gerilerek. Böylece fırtına dinlemez bu yaman oklar sayesinde. Ne ki böyle bir düşmanı ele geçirmek nasıl mümkün olsun! Fırtınayı bir süre izledikten sonra, çıkıp atımın yanına gitmem gerektiğini düşündüm. Zavallı KRAL. Soğuğu hiç sevmezdi ve fırtınalı gecelerde de korkudan donup kalırdı. Hayır. Donup kaldıktan başka hemen aksırmaya başlar. Korkusu dinip sakinleşinceye kadar böyle uzun uzun aksırarak bitap düşerdi. Hemen gidip kürkümü sırtıma geçirdim. Çizmelerimi sıkı sıkı bağladım ve KRAL'ın evi olarak kullandığımız kömürlüğe gittim. Kapı açılmıştı. Pencere fırtınada delirmiş gibi çarpıyor, KRAL'ın bıraktığı boşluk kar tutuyordu. —Anımsıyorum, dedim. Evet, anımsamaz olur muyum?

Kar altında yürüyorduk. Arada tipi yüzümüzü dövüyordu. Gözlerimizi kapatmış, bizi birer köstebek gibi burun marifetiyle yürüme zorunda bırakan tipeye sövüp sayıyorduk. —Donuyorum, deyip duruyordu Yılmaz. Bir ara aklıma geldi, —Dal toplayalım, dedim. —Hayır, dedi. Gözümü aralayıp dikkatle bakınca çenesinin buz tutmak üzere olduğunu gördüm. Dişleri birbirine çarptıkça. Bu ses sanki dişlerinden değil de. Çenesini sarmış bulunan buz tabakasından geliyordu. —Peki, dedim. Sonra gökyüzüne bakasım geldi: Sanırsın yukarıda bize yaklaşmakta olan bir kar gezegeni var; bu gece, diye düşündüm kendi kendime, buralarda mahsur kalacağız anlaşılın. Neyse ki mağara uzakta değildi. Yılmaz'ı orada

üstüne yağmış karı silkelerken bırakıp dışarıya çıktım. Kuru yine korunaklı sayılırdı; ağaçlar hemen birbirlerine yaslanarak rüzgârı kesmişti. Fakat kar vardı. Ağaçların tepelerinde birikmiş bu kar ölümcül bir tehlike arz ediyordu. Yüksek dallara bakarak sık ağaçlığa daldım, çok geçmeden kucağım yakılacak parçalarla doldu. Yılmaz'ın uyumasından korktuğum için hemen dönüp mağaraya girdim. İçeride hava katılaşmış, toprak koyu renk bir buz tabakasına dönüşmüştü. Ama Yılmaz uyumamıştı. Beni görünce hafifçe gülümsedi, —Sen gecenin içinde düşe kalka yürüyor, bir taraftan da KRAAAAL KRAAAL! diye bağıryordun, dedi. —Bunu nereden biliyorsun, dedim, öyleyse beni gördün ama kapıyı bilerek açmadın. —Hayır, dedi, evde değildim. Bak nasıl oldu:

Beş.

KEMAL KARDEŞ'in dairedeki kütüphaneye atanmasıyla birlikte hayatımız değişmişti. *Kurbağalar* fiyat-kosunun ardından işi şansa bırakmamış, genç kütüphane memurunun tavsiyelerini dinlemeye başlamıştım. Yaz tatili de başlayınca artık neredeyse her gün kütüphaneye gider olmuştum. Daireye çoğunlukla gizli gizli giriyor, babama binde bir uğruyordum. *Karın doyurmaz*'larla görünmek istemiyordum hem. Ama ele geçirdiğim o birbirinden değerli hazineleri bir gecede yutuyor. Karda kan kokusu yüzünden çıldırmış kurtlar gibi mesai saati başlar başlamaz kendimi kütüphaneye atıyordum.

Yılmaz benim kadar okumuyordu. Dışarıda dolaşmayı, ağaçlara tırmanmayı, yağmur birikintilerinde koran gemileri yüzdürmeyi seviyor. Bunlarla günlerini geçiriyordu. Tabii çoğunlukla ava çıkıp gerçekten iyi ganimetle döndüğünü de söylemeliyim. Bir keresinde bu ganimetlerle anneme yakalanmıştı. —Bir daha böyle bir şey

yaparsan seni babana söylerim, demişti annem. Annemin bunca yıl hiç böyle bağırdığını duymadığım için kalkıp neler oluyor, diye bakmıştım; kuşun incecik ayaklarından kan sızıyordu. Kanın yollukta bıraktığı izin nasıl temizleneceğini düşünmüştüm. Fakat Yılmaz bu tür yasaklara boyun eğecek bir tip değildi.

Bir akşam –yine gizemli bir biçimde gözden kaybolup bütün günü dışarıda geçirmişti– heybesinde ganimetle döndü. Suratı asıktı. Böyle zamanlarda işi fevkalade ciddiye aldığı, büyüklerin dünyasına sonuna kadar vâkıf bulunduğu ve belki gerçeklerin onlardan çok daha fazla farkında olduğu izlenimini verirdi. Bazen, böyle durumlarda annemin ona söyleyecek söz bulamadığını, şaşıp kaldığını ve açıkçası ondan korktuğunu düşünürdüm. Hiç konuşmadı, çatik kaşlarıyla anneme uzun uzun baktı. Tarif edilemez bir bakıştı bu. Son derece güçlü ve kararlı görünüyordu. Nasıl demeli? Bir gerilla gibi. Yaşanan sorunları çoktan çözmüş bir önder. Bu gözlemler biraz saçma görünebilir. Fakat hayır; tam olarak böyleydi. Elini heybenin içine soktu. Kocaman, çoktan ölmüş olduğu halde pırıl pırıl ve sağlıklı görünen bir güvercin çıkardı. Güvercini ayaklarından –kanatlarıyla birlikte– tutmuştu. Eli kan içindeydi. Zavallı hayvan, sanki derin bir uykudaydı.

Bilmeyenler için burada küçük bir açıklama: Ele geçirilmiş bir güvercin, insana, avcısına hoşgörülle bakar. Gerçekten böyledir; hayvan o sırada uzlaşmaya açıktır ve iyimserliğini asla yitirmez. Fakat öldükten sonra iş değişir. Bu durumda hoşgörü değil de bir tür küskünlük, bir alınmışlık görürsünüz onda.

Yılmaz'ın elindeki güvercin de böyle küs görünüyordu. Kuşu burun hizasına kaldırarak bir süre yine konuşmadan anneme gösterdi. Annem yine korkuya kapılmış, ağzı yarı açık izliyordu onu. Belki güvercine değil de, daha çok Yılmaz'a bakıyordu. Yılmaz, hayvanı mut-

fak tezgâhının üstüne çarparak bıraktı, —Bunu pişir bize, diye bağırdı, kaç gündür et yiyemiyoruz!

Annem yatak odasına gidip kapıyı kapattı. Bir zaman o orada, güvercin mutfak tezgâhının üstünde nice vakit geçti. Arada kapının buzlu camından bakıyor, fakat kıpırtısız bir gölgeden başka bir şey göremiyordum. Annemin belli belirsiz hıçkırıkları dışında içeriden ses de gelmiyordu.

Yılmaz yine kayıplara karışmış, dışarıda hava usul usul kararmıştı. Bir süre sonra kapının gıcirtısını duydum; annem ağır gövdesiyle kalkıp mutfığa geçti. Ocağı yaktı, suyu ısıttı ve çarçabuk yolduğu güvercini haşlamaya koyuldu. Kardeşimin yemeğe gelmediğini, kabilesinin karnını doyurmakla gururlu bir reis gibi çadırında oturduğunu söylemek, bilmem gerekir mi?

O yaz kardeşimin kızın birine âşık olduğu ortaya çıktı. Öküze öykünen kurbağa gibi bir an önce büyüme-ye çalışıyor, her zamankinden çok yiyerek durmadan ava çıkıyor, —Benim acilen yüzme öğrenmem gerek, diye düşündüğünden her Allahın günü uzak ilçelerdeki göller-
re taşınıyordu. Ağaçlara tırmanarak kendini aşağı bırakıyor, —bu bir tür dayanıklılık testiydi— bazı günler bisikletten inmek bilmiyordu. Bir bıçağı vardı. Yakaladığı sincapları bu bıçakla kesiyor, böylece *zamamı geldiğinde* Aslı'ya ne kadar cesur, korkusuz ve hayat hakkında ne çok şey bilen biri olduğunu göstereceğini umuyordu. Bir gün yeni bir şey akıl ettim; onu tüm bu saçmalıklardan belki biraz uzaklaştırabilirim, diye düşünerek alıp —nasıl günlerce dil döktüğümü tahmin edebilirsiniz— KEMAL KARDEŞ'in yanına götürdüm.

Kütüphaneye girdiğimiz zaman Yılmaz, ellerini kıcının üstünde birleştirdi, ciddi, daire müdürlerine özgü mesafeli bir yüzle bir süre rafların arasında dolaştı. Sanır-sın elinde görünmez bir tespih taşıyor. Böylece tespihin

şıkırtıları ayak seslerine karışıyordu. KEMAL KARDEŞ' in onu garipsediği hemen anlaşılıyordu. Yine de genç memurun yüzünde hafif bir gülümseme belirmişti. —Sana hiç benzemiyor, dedi. —Benzemez, dedim. Bunu söyledikten sonra nedense içim kardeşime karşı ansızın sevgiyle doldu. Daha önce hiç hissetmediğim bir duyguydu bu. Tuhaf bir şekilde, onun benden çok daha çekici, hayranlık uyandırıcı ve zeki olduğunu düşünmüştüm. Daha doğrusu, elbette insan böyle zamanlarda neler hissettiğini hiçbir biçimde anlayamıyor, ama içinde olup bitenleri hafifçe seziyorsun. Yılmaz'ın karakterinin artık ortaya çıktığını, açıkça tanımlanabileceğini bana KEMAL KARDEŞ öğretmiş bulunuyordu. —Evet, benzemez, diye devam ettim, korkusuz biridir o. Bunu söyleyince kütüphane memuru gülümseyerek yüzüme baktı, —İnsan kimin neden korktuğunu hiçbir zaman bilemez, dedi. İnsan kendisini bile tanıyamaz, bundan emin olabilirsiniz.

Yılmaz raflar arasında epey bir süre dolaştıktan sonra elinde küçük bir kitapla çıkıp geldi. Kitabı uzattı, —Bunu al, dedi, sonra kapıya doğru uzaklaştı. Açıp baktım; binlerce kitabın arasından *İnci*'yi neredeyse eliyle koymuş gibi bulmuştu. Gönlümüzde sarsılmaz bir yeri olan bu kitabı KEMAL KARDEŞ'ten daha önce neden istemediğimi düşündüm. İçim mutluluk ve hayretle dolu olarak. —Seninki edebiyattan anlıyor, dedi genç memur.

Dışarıya çıktığım zaman onu bahçede bir yabankesanesinin dalarına uzanır buldum. *İnci*'yi aldı, pantolonunun arka cebine koydu. —Ne yapıyorsun? Diye sordum. —Yapıştırıcı, dedi. Buna bir anlam veremedim. Onu uzun uzun izledim. Bana hiç bakmadı. Bir daha da kütüphaneye gitmedi.

Faruk Duman, bugün yazılan edebiyatın niteliğini yükselten dil ve biçim arayışıyla en özgün genç yazarlarımızdan biri.

Ocak birden köpürmeye başlamış, oturup *Vahşetin Çağırısı*'ni okuduğum ağır kadife koltuk kıvılcım içinde kalmıştı. Etrafa yayılan küle aldırmamış, kitabı küçük çalışma masamın üstüne bırakarak kalkıp perdeyi aralamıştım. Kasaba kar altındaydı. Öyleydi ki, –halk böyle gecelerde yağ lambalarını yakmanın uğursuzluk getireceğine inanırdı– geceyi yalnızca kar aydınlatıyordu. Sanırsın ay yere inmiş. Fakat çok sürmedi; önce durup durup tozan hava birden işi inada bindirdi ve sürekli, korkunç bir rüzgâr başladı. Çam ağaçlarının dallarında birikmiş karlar topak topak savruluyordu. Yine bu karanlık ve insana benzerlikleriyle bizi ürküten ağaçların iğneleriydi. Bu iğneler sanırsın bir kar ordusu. Durup durup yaylar gerilerek. Böylece fırtına dinlemez bu yaman oklar sayesinde. Ne ki böyle bir düşmanı ele geçirmek nasıl mümkün olsun. Fırtınayı bir süre izledikten sonra, çıkıp atımın yanına gitmem gerektiğini düşündüm.

“Kendine özgü yazınsal bir dünya kurar Faruk Duman; herkesten çok başka ama bir o kadar da yakın. Önce neyi anlatacağına değil nasıl anlatacağına karar verir. Anlatı dünyasına belli bir biçim içinde gerçeklik kazandırma çabası, sonunda onun, kuşağının en özgün yazarlarından biri olmasını sağlar. Bu özgünlüğü yakalayan, onun yalın ve zengin dünyasında bulur kendini...”

SEMİH GÜMÜŞ

Kapak resmi: PAUL KLEE

ISBN 978-975-07-1604-1

9 789750 716041